

heffen uiteenvalt", een goede-christelijke en een kwade-ongelovige. Tussen die beide ware, dan generiel contact, generiel samenwerking mogelijk.

Hier tegen komt prof. Schilder in verzet. Tussen christenen en niet-christenen bestaat weliswaar geen echte gemeenschap, maar God plaatst hen wel in een „samenzijn". Aan allen is hetzelfde cultuurgebied opgelegd, dezelfde cultuurdrijf ingeschapen. Zij bewonen dezelfde wereld en be-arbeiden hetzelfde materiaal. Het resultaat van die arbeid zal als vanzelf bij gelovigen en ongelovigen veel gelijkenis vertonen. Daar komt nog dit bij, dat God de uitwerking der zonde in deze wereld tempert, nu eens meer, dan eens minder. Minimaal zal die tempering zijn in de laatste dagen, de dagen van de anti-christ. Doch in de tussentijd, het interim, blijft de „status quo" tussen kerk en wereld gehandhaafd.

O.i. vloeit hieruit voort, dat praktische samenwerking met andersdenkenden, met ongelovigen, mogelijk is, ook voor de christen. De ervaring van elke dag bevestigt dat.

Maar ons ontgaat ten eenenmale, waarom samenwerking dan niet mogelijk zou zijn tussen christenen, die in enig opzicht met elkander van mening verschillen.

Tot zoover voorloopig.

Deze woorden hebben me eensdeels 'n plezierigje gedaan: 't dringt toch even tot de „Trouw"-lezers door, dat althans één der sprekers op het Amersfoortsche congres geen lijder is aan een kersteniaansch isolements-complex. Van de anderen geldt natuurlijk hetzelfde. Maar anderdeels hebben deze woorden zóó sterk verwonderd, dat ik juist de s'wege het vraagteken heb verdubbeld achter den naam Okma als mogelijken schrijver van dit artikel. Ik vroeg me af: kan dit heusch uit de pen van iemand als dezen man-van-studie komen? Waar haalt de schrijver vandaan, dat ik zou zeggen:

„in den tusschentijd, het interim, blijft de „status quo" tusschen kerk en wereld gehandhaafd?"

Hier staat dus duidelijk:

1. Er is een „status quo" tusschen kerk en wereld;
 2. er is er maar één („de");
 3. die blijft gehandhaafd tot aan de laatste dagen.
- In werkelijkheid schreef ik (Ref. 3 April, bl. 225, regel 5 v b):

„Die tempering nu zal in de laatste dagen haar minimalen graad bereiken. Dan zal óók, en juist in het cultuurleren alle „status quo" tusschen kerk en wereld opgezegd zijn — van beide kanten."

Als iemand zegt: „in de laatste dagen zal alle onbestelheid en vaagheid worden prijsgegeven", verklaart O. dan: volgens dezen spreker blijft dus de onbestelheid en vaagheid gehandhaafd in het interim tot aan den jongsten wereldtijd? Meermalen schreven wij, dat in de laatste dagen alle hypoërisie zal worden onmogelijk gemaakt; hebben wij nu meteen bewoerd, dat tot aan de laatste dagen „de" hypoërisie een vast principe wordt, dat normgevend is? Kom, kom.

En dan: in het begin van dit laatste citaat geeft O. den indruk, alsof de vraag of soms de wereld in tweeën uiteenvalt, onzerzijds gesteld ware naar aanleiding van de „loslating van de gedachte der gemeene gratie". In werkelijkheid (bl. 225, kolom 1, begin v. h. artikel) merken wij op, dat die vraag kon opkomen, niet uit prijsgeving der gemeene-gratie-idee, doch uit de leer der principieele antithese? Vindt O. die twee soms hetzelfde? Dan weten we meteen, waar we aan toe zijn met de antithese-leer. Maar we willen ons zoo iets niet eens voorstellen.

Maar vooral: wat moet dat laatste zinnetje nu in dit citaat van O.? Welke dwaas, in of buiten Amersfoort, heeft ooit gezegd: dat samenwerking niet mogelijk zou zijn tusschen christenen, die in eenig opzicht met elkander van meening verschillen? Heusch, als „Trouw" wil, dat we nog ons best doen voor „de eenheid" dan moet het niet zulke karikatuur-beelden teekenen. Wij hebben bij ons geen één van zulke maniakken, als welke O. hier te lijf gaat.

Wij willen O. zelfs wel 'n geheimpje verklappen: wij gelooven, heelmaal onder ons, hoor, dat ge niet eens kunt samenwerken met christenen, die NIET met elkander van meening verschillen; dat wordt zeker dictatuur of hiërarchie, oligarchie of kerkhof. Maar waarom laat O., als hij onze woorden weergeeft, nu precies datgene weg, waar het op aankomt? We schreven, bl. 225, kolom 2:

„Eén natuur (hoevel tweërlei natuur-GEBRUIK); één materiaal (hoevel tweërlei materiaal-BEWERKING); één terrein (hoevel tweërlei terrein-ONTGINNING); één cultuurdrijf (hoevel tweërlei cultuur-STREVEN)."

Het wil me niet uit de pen, dat O. niet zou begrijpen, dat ik dan óók verklaar: één politiek tournooiveld, hoevel tweërlei politieke belijdenis, en studie en jeugdvorming, enzovoort.

En als we nu in die belijdenis-inhouden elkaar kwijtraken, dan is in een politiek streven, en in politieke voorlichtingsarbeid naar buiten en naar binnen (de Arjos!), de samenwerking gehinderd.

Ach, waarom toch dat aldoor heendraalen om het punt in geding? Hoeveel inktpotten moet een mensch toch leeg maken voor het herhalen en nog eens herhalen van wat permanent onnoodig verdonkeremaand of in zijn tegendeel omgezet, althans miskend en tot karikatuurbeeld verwrongen wordt?

Zoodra O. nu eens nota hiervan genomen heeft, in zijn blad, zal ik de moeite nemen, op volgende vragen antwoord te geven:

Of beaamt prof. Schilder de praktijk dergenen, die hun kinderen liever sturen naar de openbare school, dan naar een christelijke, omdat deze laatste niet volkomen zuiver is. — liever naar een openbare universiteit dan naar de V.U., omdat laatstgenoemde geen partij kiest voor de Kerk, die hij dient. — die liever lid worden van het N.V.V. dan van het C.N.V., om soortgelijke redenen? Ik kan het niet geloven.

Maar die tirade over „de kerk, die ik dien" moest maar eens achterwege blijven, zolang men ons wil laten gelooven, dat er heusch nota van „ons standpunt" genomen wordt..... Dient K. S. of wie onze dan ook een kerk, naar eigen vrijheid? Welneen, wij dienen de kerk, die sedert de Reformatie hier was: 3 formulieren plus K.O., en dus nu door ons gekozen is. Het is geen kwestie van kiezen naar eigen vrijheid. Maar dr Ridderbos o.s. dienen een andere. En toen — enfin, de rest weet u toch nog niet, want u leest de stukken blijkbaar niet. Kiezen?? Mijn lieve broeders, KOOS b.v. de V.U. maar eens heusch partij voor die nieuwe kerk van Ridderbos. Maar ze kiest nergens voor. Helaas kiest ze ook niet tegen 't ethisch verval. En zoo staan de zaken. Vrijwel overal. Wij mij één groep goed-overtuigde synodalen, die het heusch allemaal prachtig vinden, en we kunnen samenwerken. Maar de moeite is juist, dat men niet overtuigd is in zijn geweten en toch maar laat begaan. Juist die cliquese of pedante indolentie breekt de samenwerking.

Voor ditmaal genoeg. Volgende week slot. K. S.

EEN BRIEF VAN DS K. FERNHOUT.

Van ds K. Fernhout te Baarn kwam bij ondergeteekende volgende brief in:

Den Hooggel. Heer Prof. Dr K. Schilder,
Red. v. De Reformatie.

Hooggel. Heer en Broeder,
In het nr van 10 April j.l. van Uw blad — voor de toezending waarvan m'n vriendelijken dank — stelt in de rubriek „Op en om 't kerkplein" D.E.C. me z'n lezers voor „als getuige à charge" contra de „Synodocratie". Aanleiding daartoe gaf hem, dat 'k in een vraaggesprek met Dr B. Wielenga, volgens dezen gezegd zou hebben, dat het in den jongsten kerkstrijd, die leidde tot zoo droevige scheuring, om niets dan „beuzelingen" ging.

Vergus me, hier met zeer veel nadruk te verklaren, dat deze voorstelling op een misverstand moet berusten; dat ik, intengendeel, de verschillen waarom het ging in dezen strijd, met de Geref. Kerken in Generale Synode, steeds beschouwd heb en nog altijd zie als van een zeer ernstig karakter en van diep-ingrijpende betekenis voor heel het kerkelijke leven. Als 'k van „beuzelingen" sprak, dacht ik aan de onbeduidende dingen, waarom, in 't algemeen, Gereformeerde broeders elkaar vaak zoo gemakkelijk loslaten.

„Loslaten" was derhalve in 't geheel niet bedoeld zooals D.E.C. vermoedt, als een camouflage voor „schorsen" etc. 't Had daarmee niets uit te staan.

Deze toelichting betekent geen démenti aan 't adres van m'n interviewer. Het misverstand is in een vrij gesprek — ik dacht aan geen interview — waarbij soms ongemerkt meerdere draden tegelijk op 't wiel geraken en dan door elkaar heenschieten, licht te begrijpen; en de oorzaak ervan zoek ik — vrucht van dagelijksche ervaring in den laatste tijd — eerder bij mezelf dan bij m'n geachten partner.

Aan 't oplossen van de puzzle, die D.E.C. zijn lezers voorlegt: of ds K. Fernhout, sedert de scheuring, mischien ook om andere redenen dan om de gebleken zwakke trouw van vele kerkliden, dikwijls te kampen heeft met gebrek aan opgewektheid in 't kerkelijk saamleven, mag ik zelf uit den aard der zaak niet meedoen. Daarom ga 'k op dit laatste punt van D.E.C.'s schrijven niet in.

Met dank voor de mij toegestane ruimte en met broedergroeten

Baarn, 14 April '48.

U' hooggel. 's dienstw.
K. FERNHOUT.

Voorzoover het door D.E.C. gelezen en tot vóór dien niet weersproken persvervalag onjuist geweest is, zullen onze lezers dankbaar van de correctie kennis nemen, en met ons het erover eens zijn, dat deze nadere toelichting geen démenti aan het adres van D.E.C. betekent.

En voorzoover we hier een tot nu toe ons niet bekende uitlating van ds Fernhout voor ons hebben liggen, gevoelen wij ons geroepen tot nadenken; waarom we dan ook D.E.C. verzocht hebben goed te vinden dat ditmaal wij nader ingingen op dezen brief.

Ds Fernhout vindt dus „de verschillen waarom het ging in dezen strijd" „van zeer ernstig karakter".

Dat vinden en vonden wij ook. Wij hebben dat doen uitkomen, door op vijf vragen vijf maal het met z.g. „tucht" te achtervolgen „neen" te antwoorden.

Maar ik begrijp niet precies, welke verschillen ds Fernhout bedoelt. Hij zal mij toegeven, dat we de verschillen moeten formuleeren naar de officiële stukken. Het eerste en dus zeer teekenende is het document dat ik zooveel in herinnering bracht: de vijf vragen waarop het vijfvoudig „neen" als schorsings- en afzettingswaardige zonde werd aangerekend. Men kan dááruit zien, wat naar het beweerde profetische leergezag, en het koninklijk regiment, en de priestelijke barmhartigheid der door ds Fernhout na 1944 ge-diende kerken erkend wordt als recht des HEEREN.

We gaan dus na. We beginnen van achteren.

Vraag 5 luidde:

„OF GIJ BELOOFT DAT GIJ OP GEENERLEI

GIJ ROEPT ZE....

Gij roept ze dwingend tot Uw heerlijke
[verschijning,
en toont de wonden van de zonden in Uw
[verleesch,
opdat de sluier van Uw schrijnende verdwijning
in Jozef's hof verdween en Gij als Licht verrees
voor hen, die Gij gedragen hebt in Uw gebeden
door duideloze naar U togetrokken pijn,
naar 't erf waar voor den Vader kunnen treden
zij, die voor eeuwig in Uw bloed gereinigd zijn.
J. L. J.

WIJZE TEGEN DIE LEERUITSPRAKEN IN DE KERKEN ACTIE ZULT VOEREN?" (bedoeld zijn de leeruitspraken van 1942).

Er staat „op geenerlei wijze". GEENERLEI. Daar valt dus duidelijk onder: óók een actie op legale wijze. Dat staat er niet alleen, maar het is, voordat de synodeleiders zouden worden overgegeven aan hun waan (zoo zegt men het in mijn stijl) of zouden voortvaren tot de definitieve bediening van 's Heeren recht, (aldus luidt het in ds Fernhout's stijl), door mij in mijn antwoorden ook nog duidelijk herinnerd, opdat ze goed zouden weten, wat ze hadden gevraagd, en wat ze derhalve uitgaven voor goddelijk recht. De Fernhout meent dus, dat de eisch, om geen enkele actie, óók geen legale, tegen de uitspraken van 1942 te voeren, „van zeer ernstig karakter" is. Ik ook.

Daarom heb ik ook geweigerd, Gods volk te helpen leggen onder dit goddelooze juk. Ik heb den weg der kerken helpen vrijhouden om tegen deze leeruitspraken WEL legale actie te voeren. Velen hebben daar dan ook gebruik van gemaakt. Dat ze daarbij de vóór hen diligente strijders verraden hebben, is een nieuwe zaak „van zeer ernstig karakter". Maar die ernst is er een van na 1944.

De vraag is nu alleen, of ds Fernhout dezen ernst van OVERWEGEND karakter vindt.

Antwoord: blijkbaar niet. Want hij heeft getolereerd, dat anderen deden wat als schorsings- en afzettingswaardige zonde bij voorbaat mij aangerekend werd.

CONCLUSIE: punt 5 van de „geschillen" vindt hij wel zeer ernstig, maar niet overwegend ernstig.

Blijkbaar kan men z.i. op vraag 5 NEEN antwoorden, en vrij uitgaan voor God.

Zoo blijft dus als schorsings- en afzettingswaardige zonde alleen in aanmerking komen: punt 4, 3, 2, 1. Laat ons zien.

Vraag 4 luidde:

„OF GIJ BELOOFT NIETS TE ZULLEN LEEREN WAT MET DE LEERUITSPRAKEN VAN DE SYNODE VAN SNEEK-UTRECHT NIET TEN VOLLE IN OVEREENSTEMMING IS?"

Er staat: NIETS, wat NIET TEN VOLLE in overeenstemming er mee is. Er mag dus volgens deze vraag zelfs geen gekloofde haar af. ALLE uitspraken zijn tót op elke gekloofde haar te aanvaarden; alles wat geleerd wordt moet tót op een gekloofde haar er mee overeenstemmen. Dat staat er niet alleen, maar 't is ook, voordat de synodeleiders zouden komen tot decisieve maatregelen, hun mijnerzijds in mijn antwoord nog duidelijk herinnerd. Ds Fernhout meent dus, dat deze eisch van zeer ernstig karakter is. Ik ook. Daarom heb ik ook geweigerd, Gods volk te helpen leggen onder dit goddelooze juk. Ik heb den weg der kerken helpen vrijhouden om van deze leeruitspraken WEL een gekloofde haar af te wijken. Ze hebben, met inbegrip van die kerk in Baarn, die ds Fernhout aan het Avondmaal ziet verschijnen, daar dan ook allemaal een dankbaar gebruik van gemaakt, door b.v. naast den term „wedergeboren" de meer dan een gekloofde haar daarvan afwijkende terminologie van „wedergeboren of te wederbaren" toe te laten. Dat ze daarbij de vóór hen diligente strijders verraden hebben, is een nieuwe zaak van zeer ernstig karakter, maar die dateert van na 1944.

De vraag is nu alleen, of ds Fernhout dezen ernst van OVERWEGEND karakter vindt.

Antwoord: blijkbaar niet. Want hij heeft getolereerd, dat allen deden wat als schorsings- en afzettingswaardige zonde bij voorbaat mij aangerekend werd.

CONCLUSIE: punt 4 van de „geschillen" vindt ds Fernhout wel zeer ernstig, maar niet overwegend ernstig.

Blijkbaar kan men z.i. op vraag 4 NEEN antwoorden, en vrij uitgaan voor God.

Zoo blijft dus als schorsings- en afzettingswaardige zonde alleen in aanmerking komen: punt 3, 2, 1. Laat ons zien.

Vraag 3 luidde:

„OF GIJ ERKENT DAT UW ADVIEZEN, AAN DE KERK VAN KAMPEN IN UW SCHRIJVEN VAN OCTOBER 1942 GEGEVEN, HADDEN MOETEN ZIJN NAGELATEN?"

Deze „adviezen" behelsden het verzoek, LANGS DEN KERKELIJKE WEG (kerkeraad, classis, particuliere synode) een poging te ondernemen, om de BEVOEGDE vergadering (de particuliere synode) er toe te brengen, haar afgevaardigden terug te roepen van een vergadering, die eigenmachtig bleef zitten, eigenmachtig haar agendum verlengde, en de afgevaardigden aldus eraan te herinneren, dat zij geen heeren waren maar knechten, onderworpen aan de in hun lastbrief gegeven restricties.